

वृत्तपत्राचे नांव :- गांवकरी

वृत्तपत्र प्रकाशनाचे ठिकाण :- नाशिक

वृत्तपत्र पान क्र :- पुरवणी 2

दिनांक :-23/11/2010

संस्कृत वचने

प्रवृत्तं च निवृत्तं च द्विविधं कर्म वैदिकम्।

या वाक्यात एकही संधी नाही. इतकेच काय पण यातला प्रत्येक शब्द मराठी भाषेत तत्सम स्वरूपात वापरला जाणारा आहे. फरक फक्त संस्कृत विभक्तीचा आहे; पण ती विभक्तीदेखील येथे केवळ व्याकरणातली 'प्रथमा' विभक्ती असल्याने आणि सर्व शब्द नपुंसकलिंगी असल्याने शब्द 'अम्'ने संपत आहेत इतकाच 'संस्कृत'चा संस्कार! कर्म या शब्दात तर तेही नाही. मग आता अर्थ समजण्यात अडचण कुठली? - अर्थ असा- वैदिक कर्म हे प्रवृत्ती आणि निवृत्ती या दोन प्रकारचे आहे.

वैदिक कर्म म्हणजे वेदांनी सांगितलेले कर्म. वेद हे जगातले उपलब्ध साहित्यातले सर्वात प्राचीन असे साहित्य आहे. त्याच्यापूर्वी निर्माण झालेले कोणतेही साहित्य जगात कुठेही नाही. हे उपलब्ध झालेले वैदिक साहित्य, हेसुद्धा काळाच्या ओघात जेवढे राहिले आहे तेवढेच आहे आणि तेही जपून ठेवण्यासाठी वंश परंपरेने अनेकांनी निरपेक्षपणे पाठांतर करून प्रयत्न केले म्हणून आपल्यापर्यंत आलेले आहे. उपलब्ध आहे त्यापेक्षा कितीतरी पट साहित्य कालौघात स्मृतींच्या पलीकडे गेलेले आहे. अशा या वैदिक साहित्यातून प्राचीन भारतीय समाजाच्या स्थितीचे दर्शन घडू शकते. ऐहिक आणि पारलौकिक जीवनासंबंधी या समाजाच्या काय धारणा होत्या हे समजू शकते. केवळ 'धर्म' म्हणजे पारलौकिक विचार एवढाच काही वेदांचा विषय नाही. त्तरीही एकोणीसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धात अनेक अभ्यासकांचा असा गैरसमज झालेला होता की, वैदिक विचार हा माणसाला जीवनविन्मुख करणाराच आहे. आजही अनेकांचे वेदांसंबंधी अनेक गैरसमज आहेतच. त्या दृष्टीने हे वाक्य महत्त्वाचे आहे. वैदिक कर्म प्रवृत्ती आणि निवृत्ती या दोन्ही प्रकारचे आहे.

■ डॉ. म. बा. कुलकर्णी